

Latvijas Bankas noteikumu projekta "Grozījumi Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumos Nr. 223 "Naudas zīmju iesniegšanas, pieņemšanas, identificēšanas un aizstāšanas Latvijas Bankā noteikumi"" anotācija

Nosaukums	Grozījumi Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumos Nr. 223 "Naudas zīmju iesniegšanas, pieņemšanas, identificēšanas un aizstāšanas Latvijas Bankā noteikumi"
Dokumenta veids	Noteikumi
Izdošanas pamatojums	Latvijas Bankas likuma 39. panta trešā daļa, 40. panta ceturtā daļa, 41. panta otrā daļa un 42. panta ceturtā daļa
Mērķis un būtība	Latvijas Bankas noteikumu "Grozījumi Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumos Nr. 223 "Naudas zīmju iesniegšanas, pieņemšanas, identificēšanas un aizstāšanas Latvijas Bankā noteikumi"" projekts (turpmāk – Projekts) izstrādāts, lai padarītu efektīvākus procesus, kas saistīti ar Latvijas Bankas sniegto naudas zīmju aizstāšanas pakalpojumu nodrošināšanu. Projekts paredz turpinājumā minētos grozījumus Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumos Nr. 223 "Naudas zīmju iesniegšanas, pieņemšanas, identificēšanas un aizstāšanas Latvijas Bankā noteikumi" (turpmāk – Noteikumi). <u>Pirmkārt, paredzēts mazināt Latvijas Bankas administratīvo slogu, atvieglojot iesniedzējam labvēlīgu administratīvo aktu sagatavošanas un paziņošanas kārtību.</u> Projekts paredz papildināt Noteikumus ar 39.¹ un 65.¹ punktu, kuri nosaka, ka iesniedzējam labvēlīgu lēmumu pieņemšanas gadījumā (t.i., kad tiek nolemts aizstāt visas iesniedzēja iesniegtās bojātās <i>euro</i> vai lata naudas zīmes) Latvijas Banka būs tiesīga administratīvo aktu rakstveidā neizdot un iesniedzēju par pieņemto lēmumu informēt elektroniski ar informatīvu paziņojumu, kas nosūtīts uz iesniedzēja oficiālo elektronisko adresi, vai ar īsziņu, kas nosūtīta uz iesniedzēja iesniegumā norādīto tālruna numuru. Kalendārā gada laikā tiek sagatavotas aptuveni 69 Latvijas Bankas Naudas apgrozības pārvaldes vadītāja (vadītāja vietnieka) parakstītas vēstules par naudas zīmju aizstāšanu Noteikumu 20.² punktā, 27.2. apakšpunktā un 30. punktā minētajos gadījumos un aptuveni 127 Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komitejas lēmumu, kuri ir labvēlīgi iesniedzējam. Līdz šim praksē nav bijuši gadījumi, kad šādi lēmumi (iesniedzējam labvēlīgi administratīvie akti) tiktu apstrīdēti, kā arī nav konstatējami jebkādi hipotētiski iespējamie apstākļi, kuru dēļ šādu vēstuļu (administratīvo aktu) apstrīdēšana iesniedzējam varētu būt nepieciešama.

	Nemot vērā minēto, iesniedzējam labvēlīgu administratīvo aktu rakstiska sagatavošana un paziņošana ir atzīstama par nelietderīgu, jo par naudas zīmju aizstāšanu iesniedzējam var paziņot elektroniski (ar paziņojumu uz oficiālo elektronisko adresi vai ar īsziņu uz iesniedzēja norādīto tālruņa numuru) ar vienkāršu informatīvu paziņojumu, negatavojot atsevišķu lēmumu. Naudas zīmju aizstāšanu Latvijas Banka īsteno saskaņā ar Noteikumiem un administratīvo procesu, kuru regulē Administratīvā procesa likums (turpmāk – APL). APL 67. panta pirmā daļa nosaka, ka administratīvo aktu izdod rakstveidā, izņemot šā likuma 69. pantā minētos gadījumus. Savukārt APL 69. panta pirmās daļas 2. punkts nosaka, ka administratīvo aktu var izdot mutvārdos vai citādi, neievērojot šā likuma 67. panta noteikumus, ja tas paredzēts piemērojamā normatīvajā aktā. Nemot vērā APL 69. panta pirmās daļas 2. punktā minēto nosacījumu, pastāv iespēja mērķi sasniegt ar attiecīgiem grozījumiem piemērojamā normatīvajā aktā. Noteikumi konkrētajā gadījumā ir vispiemērotākais normatīvais akts, kurā var paredzēt gadījumus, kad Latvijas Banka var administratīvo aktu izdot citādi, neievērojot APL 67. panta noteikumus (t.i., neievērot administratīvā akta rakstveida formu). Nepieciešamība pēc iesniedzējam labvēlīga administratīvā akta noformēšanas rakstveidā teorētiski varētu rasties gadījumos, kad iesniedzējam būtu nepieciešams dokumentāli apliecināt naudas zīmju aizstāšanas faktu (piemēram, pierādīt no Latvijas Bankas saņemtās naudas summas tiesisko pamatu). Šādos gadījumos iesniedzējs varēs izmantot APL 69. panta otrajā daļā minētās tiesības viena mēneša laikā pieprasīt, lai administratīvais akts tiek noformēts rakstveidā 14 dienu laikā pēc attiecīgā pieprasījuma saņemšanas un paziņots iesniedzējam Paziņošanas likumā noteiktajā kārtībā. Tomēr prognozējams, ka lielākoties šādos gadījumos iesniedzēja intereses varēs apmierināt ar Latvijas Bankas sagatavotu izziņu, kura apliecinās iesniedzēja iesniegto bojātu naudas zīmju aizstāšanas faktu. Prognozējams, ka šo grozījumu rezultātā ne tikai mazināsies Latvijas Bankas administratīvais slogs, kas saistīts ar iesniedzējam labvēlīgu administratīvo aktu izdošanu un paziņošanu, bet arī termiņš, kādā tiek veikta iesniegto bojāto naudas zīmju aizstāšana. Vienlaikus norādāms, ka grozījumi nekādi neietekmē iesniedzējam nelabvēlīgo administratīvo aktu sagatavošanu un paziņošanu. Arī turpmāk Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komiteja līdz šim noteiktajā kārtībā gatavos un paziņos rakstiskus lēmumus gadījumos, kad tiek atteikta iesniegto
--	---

	bojātu <i>euro</i> vai lata naudas zīmju aizstāšana, t.sk. gadījumos, kad iesniegtās naudas zīmes tiek aizstātas daļēji. <u>Otrkārt, Noteikumus paredzēts papildināt ar tiesisko regulējumu, kas ļauj Latvijas Bankai apturēt iesniedzēja tiesības lietot monētu iemaksas iekārtu, ja konstatēts, ka iesniedzējs, izmantojot monētu iemaksas iekārtu, veicis apgrozībai nederīgu <i>euro</i> apgrozības monētu iesniegšanu.</u> Atbilstoši Noteikumu 44.1. apakšpunktam un monētu iemaksas iekārtas funkcionalitātei tā ir paredzēta tikai apgrozībai derīgu <i>euro</i> apgrozības monētu iesniegšanai aizstāšanai ar bezskaidro naudu. Savukārt atbilstoši Noteikumu 14. punktam bojātu <i>euro</i> vai lata naudas zīmi Iesniedzējs iesniedz klātienē Latvijas Bankas klientu kasē vai nosūta Latvijas Bankai pa pastu. Neskatoties uz minēto, praksē vairākkārt konstatēti gadījumi, kad atsevišķi iesniedzēji apzināti izmanto monētu iemaksas iekārtu, lai veiktu apgrozībai nederīgu <i>euro</i> apgrozības monētu iesniegšanu. Nemot vērā minēto, Projekts paredz papildināt Noteikumus ar 55.² punktu, kurš paredz tiesības Latvijas Bankai apturēt iesniedzēja tiesības lietot monētu iemaksas iekārtu, ja konstatēts, ka iesniedzējs, izmantojot monētu iemaksas iekārtu, veicis apgrozībai nederīgu <i>euro</i> apgrozības monētu iesniegšanu (piemēram, ja tiek konstatēts, ka iesniedzējs ar monētu iemaksas iekārtu ir iesniedzis lielu skaitu vienveidīgi bojātas <i>euro</i> apgrozības monētas). Attiecīgi Projekts paredz arī Noteikumu 52. punkta papildināšanu ar otro teikumu, nosakot, ka šādos gadījumos Latvijas Banka ir tiesīga atteikt iesniedzējam monētu iemaksas iekārtas lietošanas tiesību atjaunošanu. Vienlaikus piebilstams, ka Projektā paredzētais regulējums (Noteikumu 52. un 55.² punkts) neliegs tiesības attiecīgajam iesniedzējam, kuram Latvijas Banka apturējusi tiesības lietot monētu iemaksas iekārtu, veikt apgrozībai nederīgu vai derīgu <i>euro</i> apgrozības monētu iesniegšanu Latvijas Bankā. Šāds iesniedzējs joprojām varēs <i>euro</i> apgrozības monētas iesniegt aizstāšanai Latvijas Bankas klientu kasē, ko attiecīgi paredz arī Projekta 2. punktā paredzētais Noteikumu 44.3. apakšpunkta grozījums. <u>Treškārt, paredzēts atvieglot iesniedzējam informācijas par maksājumu konta rekvizītiem iesniegšanu.</u> Projektā paredzētie Noteikumu 15.7., 48.2.5. un 60.3.5. apakšpunkta grozījumi nodrošinās iespēju iesniedzējam no 2026. gada 1. janvāra maksājumu konta numura un BIC koda vietā sniegt informāciju par Latvijas Bankas Zibsaīšu reģistrā reģistrēto iesniedzēja tālruņa numuru, kuru Latvijas Banka varēs izmantot
--	--

	Noteikumos paredzēto maksājumu iesniedzējam veikšanai (zibmaksājums uz iesniedzēja tālruņa numuru).
Legitīmais mērķis	Noteikumu legitīmais mērķis ir nodrošināt sabiedrības labklājību un aizsargāt citu cilvēku tiesības, kas tiek panāks: - identificējot un izņemot no apgrozības viltotas naudas zīmes, tādējādi mazinot iespējamus zaudējumus, kurus personas var ciest saistībā ar viltotu naudas zīmju atrašanos apgrozībā, kā arī nepieļaujot noziedzīgu nodarījumu veikšanu ar viltotām naudas zīmēm; - aizstājot personu rīcībā esošās bojātās <i>euro</i> un lata naudas zīmes, kuras kļuvušas nederīgas ilgstošas aprites vai negadījumu dēļ vai ir atlasītas autentiskuma noteikšanas procesā jebkāda cita iemesla dēļ, tādējādi mazinot iespējamus zaudējumus, kurus personas var ciest saistībā ar bojātu naudas zīmju nepieņemšanu norēķinu veikšanai; - nodrošinot, ka apgrozībā esošās <i>euro</i> naudas zīmes ir autentiskas un augstas kvalitātes un ka tās var jebkurā brīdī iesniegt aizstāšanai to emitentam, tādējādi vairojot sabiedrības uzticēšanos <i>euro</i> naudas zīmēm kā likumīgam maksāšanas līdzeklim, kurš ir vispāratzīts kā maksāšanas un vērtību uzkrāšanas līdzeklis, ir tieši pieejams visiem iedzīvotājiem un kuram ir liela nozīme visu sabiedrības grupu finansiālās iekļautības nodrošināšanai. Nosakot personām prasības un kārtību, kādā naudas zīmes iesniedzamas un pieņemamas Latvijas Bankā, Latvijas Banka nodrošina tai likumos un Eiropas Savienības tiesību aktos noteikto pienākumu izpildi, lai sasniegtu <i>Eurosistēmas</i> skaidrās naudas stratēģijā noteikto mērķi – nodrošināt, ka <i>euro</i> naudas zīmes ir plaši pieejamas un vispāratzītas kā maksāšanas un vērtību uzkrāšanas līdzeklis –, kā arī veicinātu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanu un sankciju riska pārvaldīšanu.
Samērīgums	Projekts neparedz tiesību normas, kuras noteiktu jaunus (Noteikumos neietvertus) indivīda pamattiesību ierobežojumus. Arī Projektā paredzētās tiesības Latvijas Bankai noteiktos gadījumos apturēt iesniedzēja tiesības lietot monētu iemaksas iekārtu (Noteikumu 52. un 55.² punkts) nav atzīstamas par indivīda pamattiesību ierobežojumu, jo tās neliedz tiesības attiecīgajam iesniedzējam, kuram Latvijas Banka apturējusi tiesības lietot monētu iemaksas iekārtu, veikt apgrozībai nederīgu vai derīgu <i>euro</i> apgrozības monētu iesniegšanu Latvijas Bankas klientu kasē. Vienlaikus Projektā paredzētās tiesību normas mazinās administratīvo slogu Latvijas Bankā un uzlabos procedūras privātpersonas labā, t. sk. uzlabos sabiedrībai sniegto

	pakalpojumu pieejamību un sniegšanu saprātīgā termiņā. Prognozējams, ka Projektā paredzēto Noteikumu grozījumu rezultātā ne tikai mazināsies Latvijas Bankas administratīvais slogs, kas saistīts ar iesniedzējam labvēlīgu administratīvo aktu izdošanu un paziņošanu, bet arī faktiskais termiņš, kādā tiek veikta iesniegto bojāto naudas zīmju aizstāšana, jo samazināsies Latvijas Bankai nepieciešamais laiks iesniedzējam labvēlīgu lēmumu noformēšanai un paziņošanai.
Spēkā stāšanās	Projektā paredzētie Noteikumu grozījumi stāsies spēkā nākamajā dienā pēc to publicēšanas oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis". Projektā paredzētie grozījumi Noteikumu 15.7., 48.2.5. un 60.3.5. apakšpunktā (t.i., iespēja iesniedzējam maksājuma saņemšanai norādīt Latvijas Bankas Zibsaīšu reģistrā reģistrētu tālruna numuru) būs piemērojami ar 2026. gada 1. janvāri.
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Nav ietekmes uz budžetu.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tirgus dalībniekiem)	Projekts nenosaka jaunas prasības privātpersonām (iesniedzējiem). Tādējādi papildu administratīvo slogu un papildu administratīvās izmaksas Projekts privātpersonām nerada.
Saistītie dokumenti	1) Latvijas Bankas likums 2) Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumi Nr. 223 "Naudas zīmju iesniegšanas, pieņemšanas, identificēšanas un aizstāšanas Latvijas Bankā noteikumi"
Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku nav nepieciešama. Projektā paredzētie Noteikumu grozījumi attiecas tikai uz Latvijas Bankas kompetencē esošiem pakalpojumu sniegšanas organizatoriskajiem aspektiem, kuri ir nacionāla līmeņa risinājumi un neskar Eiropas Savienības tiesību aktus <i>euro</i> naudas zīmju tiesiskā regulējuma jomā. Vienlaikus piebilstams, ka Noteikumi to sākotnējā redakcijā jau ir saskaņoti ar Eiropas Centrālo banku. Atbilstoši Padomes 1998. gada 29. jūnija lēmumam 98/415/EK par to, kā valstu iestādes apspriežas ar Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem, Noteikumu projekts tika nosūtīts saskaņošanai Eiropas Centrālajai bankai. Eiropas Centrālā banka 2022. gada 6. septembrī sniedza atzinumu (CON/2022/31), norādot, ka Noteikumu projekts atbilst attiecīgajam Eiropas Savienības un Eiropas Centrālās bankas tiesiskajam regulējumam un satur lietderīgas procesuālās normas, kas vajadzīgas šo regulējumu netraucētai piemērošanai.

Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	Projekts tiks publicēts Latvijas Bankas tīmekļvietnes www.bank.lv sadaļas "Tiesību akti" apakšsadaļā "Sabiedrības līdzdalība", un par to būs iespējama sabiedrības līdzdalība divu nedēļu laikā no publikācijas dienas.
Saskaņošanas rezultāti	Informācija tiks aktualizēta pēc sabiedrības līdzdalības noslēguma.